

УДК 338.242.2: 658.114

Власюк Т.М., к.е.н., доцент

Київський національний університет технологій та дизайну

Пригарська Д.М.

Київський національний університет технологій та дизайну

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Післявоєнна українська економіка зіткнулася з новими труднощами, пов'язаними зі втратою матеріальних ресурсів і соціально-економічними змінами. Через зруйновану інфраструктуру, втрату виробничих потужностей, міграцію та зниження платоспроможного попиту малий бізнес може стати каталізатором відновлення. Досвід після відновлення країни показує, що малі підприємства сприяють мобілізації локальних ресурсів, створенню нових робочих місць і розвитку нової економічної динаміки за допомогою своєї гнучкості та здатності до швидкої адаптації [1, с. 234]. Попри великий потенціал малого бізнесу, багато перешкод, які перешкоджають його розвитку. Серед них обмежений доступ до фінансових ресурсів, нестабільність податково-регуляторного середовища, демографічні зміни та дефіцит кваліфікованих кадрів через міграцію. З іншого боку, план розвитку малого бізнесу повинен включати фінансову та інвестиційну підтримку, податкові стимули, створення цифрових технологій і відновлення основної інфраструктури, яка забезпечує стабільність для бізнесу [2, с. 387].

Згідно з дослідженнями, проведеними Національним інститутом стратегічних досліджень у 2024 р., саме малий бізнес демонструє найбільшу швидкість відновлення економіки з іншими секторами. Так, середній обсяг продажів малих підприємств зріс на 6,8%, тоді як середній обсяг продажів усіх підприємств становив лише 4,4%. На те, що мікропідприємства були найбільш уразливі, вони показали зростання на 5,3% [3, с. 7]. Загалом, дані показують, що гнучкі бізнес-моделі краще адаптуються до змін і швидше знаходять нові ніші в економічних умовах після війни. Важливим елементом післявоєнної стратегії є орієнтація на місцевий рівень; регіони та громади стають точками зростання, де органи влади, бізнес і громадські організації співпрацюють, щоб створити умови для розвитку локальної економіки. На цьому рівні найкраще створювати робочі місця, задовольняти потреби населення та відновлювати довіру до економічних інституцій. До прикладу, залучення соціальних підприємців до відновлення інфраструктури, такої як школи та лікарні, посилить їхню позицію на ринку та підвищить довіру громади. Крім того, дослідження показують, що 20-25% МСП у будівництві, сільському господарстві та промисловості збільшить свою робочу силу на 20-50% до 2024 року, що сприятиме відновленню зайнятості та доходам населення [3, с. 7]. Досвід післявоєнного розвитку інших країн показує, що при достатній інституційній підтримці малих підприємств можна прискорити економічне зростання. Наприклад, створення спеціальної програми кредитування та страхування для малого бізнесу було вирішальним для відновлення виробництва та зайнятості після Другої світової війни в Західній Європі. Створення

інфраструктури та вихід підприємців на міжнародні ринки в Азії були спричинені широкомасштабною державною інвестиційною політикою [4].

У цьому контексті міжнародні донорські та грантові програми є кількома джерелами ресурсів, які можна використовувати для відновлення економіки післявоєнного періоду, що можуть прискорити розвиток малого бізнесу, надаючи їм доступ до фінансування, новітніх стратегій управління та технологій, якщо вони добре залучаються. З іншого боку, стійке економічне зростання залежить від формування бізнес-культури, орієнтованої на інновації та соціальну відповідальність. У відновленій Україні малий бізнес повинен поєднувати економічну ефективність із активною участю в суспільному розвитку.

Таким чином, післявоєнна стратегія розвитку малого бізнесу потребує об'єднання фінансових, регуляторних, інфраструктурних і соціальних заходів. Основною метою є створення сприятливого середовища, в якому підприємець може відновити та розвивати свою діяльність, створюючи нову динаміку економічного зростання. Для забезпечення стійкості економіки в довгостроковій перспективі необхідно використовувати комплексний підхід, який враховує як національні, так і міжнародні тенденції.

Список використаних джерел:

1. Чекаловська Г., Короленко О. Роль малого та середнього бізнесу в економічній стабілізації та відбудові України після війни. *Modeling the Development of the Economic Systems*. 2025. № 1. С. 232–239. <https://doi.org/10.31891/mdes/2025-15-31>
2. Мельник О. А., Шацька З. Я. Перспективи післявоєнного відновлення малого та середнього бізнесу в Україні. *Збірник тез з доповідей X Всеукраїнської науково-практичної конференції “Інноваційні тенденції підготовки фахівців в умовах полікультурного та мультилінгвального глобалізованого світу”*. 2025. С. 387. <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/30520>
3. Яценко Л. Д. Сучасні проблеми розвитку малого та середнього бізнесу в Україні як основного джерела робочих місць. *Національний інститут стратегічних досліджень*. Київ, 2024. С. 5-7 https://niss.gov.ua/doslidzhennya/regionalniy-rozvitok/stimulyuvannya-rozvitku-malogo-pidpriemnictva-yak-skladova?utm_source
4. Роль підтримки МСП у відновленні післявоєнної економіки країн світу. *Економічна правда*. 2022. https://pravda.com.ua/columns/2022/11/22/694090/?utm_source